

Dénes János:
Őfelsége, a magyar nép...

– Részlet a NAP Alapítvány kiadásában megjelent kötetből –

(...)

Az 1943-44. iskolaévben fejeztem be a 4. polgárit. Az 1944-45. iskolaévet kihagytam, mert édesanyám nem nélkülözhetette a férfimunkát pótoló gyermekmunkámat. Iskolai év-fo-lya-mom le-venteköteles korbá lépett. Iskolai órarend szerint honvédelemre oktattak, bevezették a tornaóra-kon túl a reggeli tornát. A Liget utcai polgári fiúiskola 4. d osztályába jártam. A d osztályba irat-kozhattak be a kis egyházakhoz tartozó tanulók. Édesapám után unitárius voltam. Amikor a ka-tolikusoknak, reformátusoknak hittanórájuk volt, akkor a másvallásúak a lyukas órák örömet él-vezték. Ezeknek a szabad óráknak diák csínytevései, oktalanságai barátságokat, szolidaritást, felszabadult gyermekörömet szültek.

Megpillogtuk egymást, mikor zsidó vallású osztálytársaink sárga csillaggal jelentek meg. A „lyukas” órák örömet ez sem rontotta el. A mozikban sikerrel ment a Jud Süss című film. Nem láthattuk, mert kiskorúaknak tilos volt a megtekintése. Fischer József barátom elkérte tő-lem a filmről szóló könyvet, miután elolvasta, másnap visszaadta a következő szavakkal:

„A legszívesebben minden lapját teleköpködtem volna, nem tehettem, mert a barátom vagy”. Akkor még nem tudtam, hogy a Jud Süss írója Feuchtwanger.

A sárga csillag előtt sok minden eszünkbe sem jutott. A nevek ilyen szempontból semmit sem jelentettek. Breitkopf, Schauschek Elek, Gottfried nevű osztálytársak között bizarr volt Szántó nevű osztálytársunkon a sárga csillag. Óhegyi tanár úr is korábban német nevű volt. Amikor a padtársam, Gottfried Tivadar átcímkezte iskolai füzeteit, Zakorcsák Tivadarra, már semmit sem értettem, pedig mint kiderült, nagyon egyszerű volt, özvegy édesanyja törvényesen feleségül ment élettársához.

A felnőttek világában hasonló volt a helyzet. A Halom utca 26.- Szent László tér 7. sarokház tizenkét családja közül a Pudler bőrkereskedő és felsőrészkészítő család volt a legmódosabb. Ügyes kereskedők, valószínű kiváló szakemberek voltak. A cipész iparosokon (suszter) gaz-da-godtak meg, tekintélyük volt, és szinte patriarchális, közvetlen hangvétel a mindennapi üzleti kapcsolatokban. Amikor a rendelet értelmében Jani úr (így szólították a vevők, a suszterek, még az öreg sváb Thaisz Jakab is!), Jenci úr és az öreg Pudler sárga csillaggal jelent meg, hamarosan „átalakították” a céget. A fehér karszalagos Pudler Imre (Imi úr) vette át a cégvezetést. A házve-zetőnő Imre úr „menyasszonya” lett.

A vásárlók, a kis suszterek hűek maradtak a Pudler céghez, az áruhiány is erre kényszerí-tet-te őket. Ziegler Jakabot is hűséges svábjai óvták, mentették a '43-44-es nehéz időkben. A kap-csolat régi, kipróbált gazdasági és erkölcsi alapon nyugodott. A kőbányai tejterméktermelő sváboknak (milimárik) Ziegler Jakab fuvaros biztosított munkát a sörgyárakban és gyógy-szer-tá-rak-ban.

(...)

Budapest bombázása is a front közeledte miatt az előljáróság a Szent László téren háborús okokból szükség-víztározót építettek. A fuvaros vállalkozó itt és még akkor is Ziegler Jakab cé-ge volt. 1944. március 19-én a német megszállás után, illetve a '44. október 15. nyilas

hatalom-átvétel után a Dreher Keksz- és Ostyagyárban, a sörgyárakban bújtatták el, óvták-védtek Ziegler Jakabot az őstermelő sváb szülők e gyárakban dolgozó fiai. Jani úr kivételével a Pudler bőr-ke-reskedő család tagjai is előkerültek, a céget Imi úr vezette.

(...)

1944. március 19-én a német megszállás. A nyilas elkötelezettségű Terjék János élel-miszerüzlete kirakatát megszünteti, még a filléres árú nyilas-cukorkafüzéreket is eltünteti. A ki-rakatban egyetlen kötelező adatközlés: őskeresztény cég.

1944. október 15-én a sors kegyeként együtt ebédelünk, édesapám rövid eltávozást ka-pott. Az ismeretlentől, az orosz megszállástól féltünk. A haza védelmének felcsillanó reménye nem tudta kioltani a megszállástól való félelmet. 1944 karácsonyát Kőbánya lakossága már a légópincékben tölti félelem és rettegés közepette. A front 1945. január 5-én átcsap felettünk. Emlékezetemben ki-törölhetetlenül él még 1944 légópincés karácsonya. A bekerített Budapest körül az ostromgyűrű napról-napra erősebben szorult. Lakókerületünk, Kőbánya, a Szent László tér már frontvonal. A közös óvóhelyen elviselhetetlen a zsúfoltság, két-három idegen is behúzódott az óvóhelyre. A ti-zenkét család által lakott ház lakói búvóhelyeket eszkábálnak a családot illető fászpincékben is.

Ideges tiltakozás a bemenekültek ellen (hisz azt sem tudjuk, kicsodák, honnan kerültek ide). Történt ez mindannak ellenére, hogy minden család a maga módján hozzájárult élel-mezésükhöz, és megosztotta velük a szűk helyet. Október 15. után a reménytelen, esély-te-len kiugrási kísérlet óta a helyzet óvóhely- szinten is köztudott. Mégis meghökkentően hatott Vincze órásmester (a ház lakója) megnyilvánulása, ahogy a nem házban lakó „bemenekültek” védelmére kelt. Érvelé-si alapja: 1944. december 21-én Debrecenben megalakult az új kormány.

1945. január 5-én betöltöttem 15. életévemet. Ezen a napon csapott át fölöttünk a front. A vö-rös hadsereg elfoglalta Kőbányát, az ostromgyűrű tovább szűkült a halálraitélt Budapest körül.

Villamos-szerelvények szállítják a felismerhetetlen hullákat a belvárosból a kőbányai te-me-tőbe. A harcoló alakulatok továbbmentek, az utánuk érkező megszállók – a front-e-se-mények élet-halál félelmét, mely bármily kiszámíthatatlan és szörnyű volt, de elmúlónak tekintettük, ha már túlélünk – állandósították a létbizonytalanságot, a halálfélelmet. Egyént, közösséget meg-a-lá-zó volt a nők meggyalázása, számos esetben halálig való, tömeges megerőszakolása. A „zab-rá-lás” éjjel-nappal, intézményesen és egyénileg állandósult. Üzemek, gyárak készleteit, gépeit, va-gyonát húz-ták, vonszolták, vasúti szerelvényekre rakták, hadizsákmányként a Szovjetunióba vitték.

A megszállt város egyetlen lakója sem érezhette magát biztonságban. „Davaj csasz!”, a vet-kőztetés napirenden, hónapokig. A foglyul ejtett városvédőket elfogott polgári la-ko-sokkal egé-szítették ki. Számos esetben előfordult, munkára összeszedett lakossági csoportokat vágtak be a fogolymenetek közé.

Festői pillanatkép 1945. február vége, Kőrösi Csoma utca (volt Jászberényi út): feltört, ki-ra-bolt üzletek, égő, romos épületek, hullák, ló-dögök, civileket hajkurászó részeg orosz katonák. Életigenlő emberek, élelmet kereső nyüzsgés közepette egy üzlet járdára folyt, roncsolt redőnye mellett a szélről oltalmat kereső hiányos öltözetű szemmel láthatóan

megviselt, riadt szemű testi fogyatékos ember újságot árul. Beszédhibásan rikkancsolja:

„Tyabadyág! Itt a Tyabadyág!” (itt a Szabadság!)

Mint utólag tudjuk, a Kommunisták Magyarországi Pártja a megszállás révén birtokba vette már a Tisza Kálmán téri pártházat. Nevet és jelvényt változtattak. Új neve: Magyar Kommunista Párt, jelvénye: ötágú vörös csillag. Vörös csóva helyett: piros–fehér–zöld csóva.

1945. április 4. után hivatalosan is megtudtuk: felszabadultunk.

1945. május 9.: a dicsőséges Vörös Hadsereg saját barlangjában semmisítette meg a „fa–sisz–ta fenevadat”! A dicsőséges Szovjetuniónak azonban szövetségesei is voltak: az úgynevezett „nyugati demokráciák”. Tehát reménykedhettünk! A diadalittas győztesek demokráciát, féle-lemnélküli életet hirdettek a világ népei számára, még a legyőzötteknek is. Hazug a jelszó: „Ki hozott fel benneteket a pincéből? A Magyar Kommunista Párt!”

Egyszerűen élni akartunk. A romeltakarítással Kőbányán is megindul az élet. Az oroszok le-tartóztatják Terjék János nyilas fűszerest. Beszállítják a gyűjtőfogházba.

Édesapám lóval-kocsival jelentkezik közmunkára Ziegler Jakabnál, aki az előjáróság ke–re–tében a közmunkát irányítja, szervezi Kőbányán. Orosz-magyar nyelvű igazolást kap a vörös hadsereg és az előjáróság hivatalos pecsétjével. Elsők között hozunk élelmet Kecskemérről, Kiskunfélegyházáról Budapestre. Ez az igazolvány menti meg édesapámat a „malenkij robot”-tól, amikor a vele együtt elfogottak közül számosan évek múltán kerültek haza, néhányan sose.

Lakókörnyezetünk szörnyű hírélményei: Burucz Mária, a 17 éves szerelmes lány, követte a vörös hadsereg által letartóztatott német nevű vőlegényét. Nem tudjuk, mi lett a vőlegény sorsa, de a hírek szerint Burucz Mária Kislángról nem érte el még a trianoni határt sem. Szerelméért, menyasszonyi hűségéért halálában is meggyalázva, életével fizetett.

1945 őszén kezdtem a gróf Széchenyi István felső kereskedelmi iskolában tanulmányaimat, mint elsőéves tanuló.

Iskolánkat kilakoltatták a Vas utcából, mert a Pajor szanatórium kibővítésére vették igénybe. A szanatóriumot szükségkórházzá alakították át, ahol a gettókban, táborokban legyöngül zsidó-kat gyógyították, roborálták. Két évig a józsefvárosi Bezerédi utcai iskolába jártunk váltómű-szakban, mire visszatérhettünk a Vas utcába.

Két év alatt az élni akarás elfogadta a kényszereket. A megszállás közepette április 4. a felsza-badulás ünnepe, november 7. a dicsőséges N.O.Sz.F., az egész „emberiség” ünnepe. A nagylelkű Szovjetunió a világ legerősebb hatalma. Sztálin a győzelem hadvezére, mindnyájunk szeretett atyja.

A '45-ös választásokon csak négy párt indulhatott. A Független Kisgazdapárt elsőprő győ-zelmet aratott 53%-os választási eredményével, az MKP 17%-kal kisebbségben marad. Parla-mentbe jutott az MSzDP és a Nemzeti Parasztpárt.

Létezett ugyan a SZEB (Szövetséges Ellenőrző Bizottság), azonban a megszállás révén a döntő szó az elnöké, Vorosilov marsallé volt. Amikor Vorosilov magához kérte a választások után a pártokat, félreérthetetlenül közölte, a belügyi és a pénzügyi tárca az MKP-t illeti, a többen lehet osztozni. A még meg sem született „demokrácia” súlyos sérelmet szenvedett.

A SZEB többi tagja – USA, Angol Királyság, Franciaország – vérszegény, eredménytelen fellépése Magyarországon alapot adtak annak a politikai közvélekedésnek, hogy a nyugat nem tudja, de nem is akarja korlátozni a SZU törvénytelen beavatkozását.

Teljes az anyagi- és létbizonytalanság. A vörös hadsereg törvénytelen, szörnyű

cselekedetei-nek a lakosság teljesen kiszolgáltatott. A lassan kialakuló közigazgatás hatását is lerontja, el-le-hetetleníti, hogy a Vörös Hadsereg magyarországi felső vezetése nem tudja meggátolni, leg-fel-jebb mérsékelni az orosz katonák lakosságot veszélyeztető cselekményeit. Előfordult nem rit-kán, és több helyen, hogy a közigazgatás hivatalos szerveit, személyeit verik meg, hurcolják el, vagy ölik meg a randalírozó megszállók.

Ehhez jön még munkaverseny közepette az inflációs létbizonytalanság. Az országra közben a megszállók okozta félelmen túl ráborul a szabadságot, demokráciát szavaló hazai kollaborán-sok bosszúálló terrorakciói. Az Andrássy út 60., a Kat. Pol., az ÁVO nem a „reakció” suttogó propagandája, hanem társadalmi szinten átélt félelem, rettegés.

Ilyen körülmények közepette történik meg 1947. február 10-én a trianoni diktátumnál ször-nyűbb párizsi békeszerződés aláírása. A megszállt, kiszolgáltatott Magyarország nevében Gyön-gyösi János külügyminiszter (FKGP) kényszerült aláírni a párizsi diktátumot. 1947. február 25-én a GPU utódja, az NKDV elrabolja, és a SZU-ba hurcolja a magyarországi parlament elnökét, Kovács Bélát (FKGP). Ezzel a győztesek által beígért félelem nélküli élet, és „demokrácia” ígé-rete szibériai módszerrel csontvázszerűen jéggé dermedt.

(Ezért február 25. a kommunizmus áldozatainak és üldözöttjeinek emléknapja! Lásd: Wittner Mária parlamenti emlékbeszéde).

Reményt csak a szövetséges haderők visszavonása, a 22. cikk adhattak, hiszen az 1. p. sze-rint a szerződés élet-be-lépését követően minden szövetséges fegyveres erőt 90 napon belül Ma-gyarországból vissza kell vonni.

A Szovjetuniónak fennmarad a joga magyar területen oly fegyveres erők tartására, amely a szovjet hadseregnek biztosítja a közlekedési vonalakat az ausztriai szovjet övezet megszállásá-hoz. A Békeszerződést 1947. június 12-én dr. Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi miniszter 180. számon, törvényjavaslatként a magyarországi parlament elé terjesztette becikkelyezés végett.

Ófelsége a magyar nép mindezt a szörnyűséget átélte. A tényeket tudomásul vette. Élni kell alapon hivatalosan ünnepelte április 4.-ét és november 7.-ét. Örült a '45-ös földosztásnak, bár tisztában volt hibáival, ellentmondásaival, nem biztos, hogy elhitte Nagy Imre (MKP) és Donáth Ferenc (MKP) államtitkár kommunista propagandáját: „Megvédjük a kisemberek háza táját” (a korabeli plakát keserűen hitelessé válik, tudniillik a szöveg ellenére a kép “zabráló” mozdulata előre vetíti a később történeteket). A földosztással kapcsolatos törvény rendeletileg határoz: A legnagyobb családi (magán) földbirtok 100 kat. h., lehet, de a '45 előtti üldözöttek, ellenállási érdemekkel rendelkezőknek földbirtoklása 300 kat.h.

Az MKP által irányított Pénzügyminisztérium levezenyli a világtörténelem legszörnyűbb inflációját. Kárvallottja a bérből-fizetésből élők nagy tömege. A munkabér, mire kifizették, szinte semmivé válik. Az már „szakszervezeti” eredmény, hogy „kalória” néven melaszt (cukor-gyári melléktermék), és alapvető élelmiszert kaptak igen kis mennyiségben, jegy-rend-szer-sze-rű-en az esedékes munkahónap közepette. „Elérte” a szakszervezet, hogy a fizetés két részletben történjék. Ily módon eshetett meg, hogy a gyári munkás az előleg után kifizetett havi béréből egy doboz gyufát (nem csomag!) tudott vásárolni...

(Megjelent: „Magyar Jövő”, XII. évf., 3. sz., 2004./04.)

Ára: 1.456,- Ft helyett: 1.300,- Ft

Megrendelhető a Szerzőnél

(1106 Budapest, Heves u. 50.; Tel.: 261-4525)!

„Nem osztom a birka-nép meséjét. Ezért a cím.
Életsorsomból adódik, hogy amit látnom adatott,
hátra kellett hagynom utódaimnak, apáról-fiúra és a magyar jövőnek.
Mert, aki látta a tűzhányó hegy kitörését – mely virágzó falvakat pusztított el –,
elnyomott nemzet felkelését hatalmas zsarnok ellen,
aki átélte szilaj, idegen nép betörését a hazai földre
– annak az embernek kötelessége írásban megörökíteni mindazt, amit látnia adatott.
Ezért született ez az írás 1956. október 23. jegyében.
Szeretettel ajánlom a jövőben reménykedő Tisztelt Olvasó és a magyar ifjúság számára.”

(Dénes János, 1956-os Munkástanács elnöke)